

სილვია პლათი და პოეტური მიმდინარეობა კონფესიონალიზში ამერიკულ პოეზიაში

ნანა გაგუა

დოქტორანტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

კონფესიონალური პოეზია (მიმოხილვა)

ამერიკელი პოეტი ქალი სილვია პლათი ითვლება „აღმსარებლობითი პოეზიის“ ფუძემდებლად! უკვე კარგა ხანია ათ ცნობილ ამერიკელ პოეტს შორის, თითქმის ყოველთვის, მოიხსენიება მისი სახელიც! 30 წლის ასაკში მან თვითმკვლევლობით დაასრულა სიცოცხლე, რამაც ერთი-ორად გაზარდა მისი პოპულარობა! სიცოცხლეში მან მხოლოდ ერთი პოეტური კრებულისა და ნახევრად ავტობიოგრაფიული რომანის გამოცემა მოასწრო. სიკვდილის მერე გამოსულმა პოეტურმა კრებულმა „არიელმა“ კი, კრიტიკოსთა აღტაცება გამოიწვია. კრებული გახდა მეოცე საუკუნის ანგლო-ამერიკული პოეზიის ერთ-ერთი ბესტსელერი!

სილვია პლათს კრიტიკოსთა უმრავლესობა „კონფესიონალურ პოეზიას“ იმავე „კონფესიონალიზმს“ მიაკუთვნებს!

ლიტერატურული მიმდინარეობა „კონფესიონალური პოეზია“ ჩამოყალიბდა მეოცე საუკუნის ამერიკაში, ომის შემდგომ! ის თავდაპირველად არტისტულ მოძრაობას უფრო ჰგავდა, ვიდრე ლიტერატურულ პროცესს! მისი ერთ-ერთი უმთავრესი ნიშანი არის ხმაურიანი ბიოგრაფია, სკანდალური ბექრაუნდი! მის წარმომადგენლები წერენ ისეთ ტაბუდადებულ თემებზე, როგორებიცაა: სექსი, ნარკოდამოკიდებულება, ფსიქიკური პრობლემები. ამ თემებზე ტრადიციული ლიტერატურული ტექსტები ნაკლებად იქმნებოდა! კონფესიონალი პოეტების ემოციური რეალობა მათი პირადი გამოცდილებით, ყოფით არის ინსპირირებული და ნასაზრდოები! პოეტები რეალურ სიტუაციებსა და სტრესებზე იწყებენ წერას, მათი პოეზია უმთავრესად ნეგატიურ ემოციებს – შიშს, ბრახს, მოწყენილობას, უძღურებას გამოხატავს. კონფესიონალური პოეზიის დანიშნულება ადამიანურ ტკივილებთან გამკლავებაა!

ტერმინი „კონფესიონალური პოეზია“ კრიტიკოსმა მ.ლ. როზენტალმა გამოიყენა პირველად, როცა რობერტ ლოუელის წიგნს „ცხოვრების გაკვეთილებს“ მიმოიხილავდა. ეს წიგნი 1959 წელს დაიბეჭდა. მას შემდეგ ეს ტერმინი რამდენიმე პოეტის, უმთავრესად ლოუელის, ან სექტონის, სილვია პლათისა და ვ.დ. სნოდგრასის მისამართით გამოიყენება! საგულისხმოა, რომ ეს პოეტები ერთმანეთს პირადად იცნობდნენ. ზოგიერთი კრიტიკოსი ვარაუდობს, რომ მათ ნაწერებს საერთო მახასიათებლები ჰქონდა. თუმცა კონფესიონალურ პოეზიას არასოდეს ჩამოუყალიბებია ლიტერატურული სკოლა ან ჯგუფი. პოეტები დამოუკიდებლად ქმნიდნენ თავიანთ პოეზიას. კრიტიკული დებატები იმის თაობაზე, ვინ შეიძლება ჩაითვალოს „კონფესიონალ პოეტად“, დღემდე გრძელდება.

ზოგიერთი მიიჩნევს, რომ სილვია პლათი, თავისი შემოქმედებით, არ მიეკუთვნება ამ ლიტერატურულ მიმდინარეობას. პოეტმა სნოდგრასმა კონფესიონალი პოეტის იარლიყი მთლიანად უარყო. თუმცა ტიტული „კონფესიონალი პოეტი“ იშვიათია, კონფესიონალური პოეზიის შექმნა დღემდე გრძელდება.¹

¹ The new criterion, Confessional poetry and the artifice of honesty. By David Yezzi , June 1988

კონფესიონალური პოეზიის წარმომადგენლები არიან: ან სექსტონი, ელიზაბეტ ბიშოპი, ჯეიმს მერილი, ჯონ ბერიმერი, რობერტ ლოუელი, სილვია პლათი, თეოდორ რიოტკე, ვ.დ. სნოდგრასი.

კონფესიონალური პოეზია ან კონფესიონალიზმი უფრო პოეზიის სტილია. ეს არის პოეზია პიროვნების ან პოეტური „მე“-ს შესახებ, რომელიც ფოკუსირებულია ინდივიდუალურ გამოცდილებაზე, ფსიქიკაზე, პირად ტრავმაზე. კონფესიონალი პოეტები ტაბუდადებულიდან უფრო ფართო სოციალურ თემებზე გადადიან. ხანდახან ის კლასიფიცირებულია, როგორც პოსტმოდერნიზმის სახეობა. კონფესიონალური პოეზია იგივე კონფესიონალიზმი არის პირადი გამოცდილების პოეზია, მხოლოდ ძალიან ინტიმური და ადამიანური გრძნობების, ემოციების, გამოცდილების გაზიარება მკითხველისათვის! ტაბუს ახსნა იმ თემებისათვის, რაც ადრე სირცხვილად, დაფარულად, მხოლოდ ერთი ადამიანის ტკივილად ან ტრავმად ითვლებოდა! თვითმკვლელობის მცდელობები, ფსიქიკური დარღვევები, ძალადობა, სექსუალურობა და სიკვდილი იქცევა ამ პოეზიის წამყვან, უმთავრეს თემებად!

რობერტ ლოუელი, სილვია პლათი, ალენ გინზბერგი, ჯონ ბერიმანი და ენ სექსტონი – ის ცნობილი და აღიარებული ავტორები არიან, რომლებიც უკავშირდებიან ამ პოეტურ სტილს! ლექსებით ისინი გამოხატავენ თავიანთ პროტესტსა და ამბოხს საზოგადოებაში არსებული უსამართლობის, ძალადობის, უთანასწორობისა და ჩაგვრის წინააღმდეგ!

კონფესიონალურ პოეზიას ოთხი უმთავრესი ნიშანი ახასიათებს:

- ის ემყარება მხოლოდ საკუთარ რეალურ გამოცდილებას;
- ღრმა და პირადულია;
- პოეტური მეტყველება გამოხატული, მეტაფორულია;
- ორიენტირებულია აკრძალულ თემებზე: სექსზე, თვითმკვლელობაზე, ფსიქიკურ აშლილობაზე.

მ.ლ. როზენტალმა რობერტ ლოუელის პოეზია დაახასიათა როგორც აღსარება. ლიტერატურის ცნობილი კრიტიკოსი ამ მიმდინარეობას დანარჩენებისაგან იმით ასხვავებდა, რომ ის აშიშვლებდა პიროვნების სულს. მისი აზრით, ადრეულ ტენდენციებში კონფესიონალიზმი იყო „ნილაბი“, რომელიც მალავდა ავტორის, აქტორის „რეალურ სახეს“. კრიტიკოსის აზრით, „ლოუელი იხსნის ამ ნილაბს“. მიუხედავად ყველაფრისა, ლოუელის პირველი წიგნი „ცხოვრების გაკვეთილები“, კონფესიონალური განწყობის მატარებელი იყო, რამაც მკითხველისა და საზოგადოების ყურადღებაც მიიპყრო და პირველი იარლიყი „კონფესიონალურიც“ დაიმსახურა. ყველაზე შესამჩნევი „კონფესიონალური“ ლექსები მოთავსებული იყო ბოლო რუბრიკაში, რომელშიც ლოუელი საუბრობს თავის ბრძოლაზე მენტალურ დაავადებასა და ჰოსპიტალიზაციაზე ფსიქიატრიულში. პლათმა აღნიშნა, ამ ტიპის ლექსების გავლენაზე ერთ-ერთ ინტერვიუში: „ძალიან გახარებული ვარ იმით, ერთგვარი გარღვევაა რობერტ ლოუელის „ცხოვრების გაკვეთილები“, ეს ინტენსიური გარღვევა ძალიან სერიოზულ, ძალიან პირად, ემოციურ გამოცდილებაში მოხდა, რომელიც ყოველთვის იყო ნაწილობრივ ტაბუირებული“. ა. ალვარესი მიიჩნევს, რომ ზოგიერთი ლექსი „ცხოვრების გაკვეთილებიდან“ უფრო ფსიქოანალიზთან არის დაკავშირებული, ვიდრე პოეზისათან.

ლოუელის წიგნი „ცხოვრების გაკვეთილები“ დიდწილად დაფუძნებული იყო ავტორის პერსონალურ გამოცდილებაზე, პირად ცხოვრებასა და კავშირებზე და ჰქონდა მნიშვნელოვანი გავლენა ამერიკულ პოეზიაზე. პლათი და სექსტონი, ორივენი, იყვნენ ლოუელის სტუდენტები და ხშირად აღნიშნავდნენ, რომ მისმა შემოქმედებამ მათზე მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა.

კონფესიონალური პოეზია მეოცე საუკუნის შუა პერიოდში ეხებოდა ისეთ საკითხებს, რომლებიც აქამდე არ განხილულა ღიად, გახსნილად, თვალსაჩინოდ ამერიკულ პოეზიაში. პირადი გამოცდილებები და ფიქრები სიკვდილზე, ტრავმაზე, დეპრესიასა და ურთიერთობებზე ამ ტიპის პოეზიაში უმთავრესად პოეტთა ავტობიოგრაფიულ გამოცდილებას ემყარებოდა. სექსტონი განსაკუთრებით დაინტერესებული იყო პოეზიის ფსიქოლოგიური ასპექტით, წერა საკუთარი თერაპევტის რჩევით დაიწყო.

პოეზია როგორც ფსიქოთერაპია, ერთგვარი თვითმკურნალობა შესაძლოა შოკისმომგვრელია მკითხველისთვის, მაგრამ ეს პოეტები ინარჩუნებდნენ მაღალი დონის ხელობას, გამომსახველობითი ხერხებისა და პროსოდის საშუალებით.

პლატის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ლექსი „მამილო“ სწორედ ამგვარ გამოცდილებას ეფუძნება! პოეტი მიმართავს მამას, ლექსი მიანიშნებს ჰოლოკოსტზე, მოლოდინის საწინააღმდეგოდ, პოეტი იყენებს მარტივ, საბავშვო ლექსებისთვის დამახასიათებელ რითმებს.

***Daddy, I have had to kill you.
You died before I had time –
Marble-heavy, a bag full of God,
Ghastly statue with one gray toe
Big as a Frisco seal²***

ამ თაობის ერთ-ერთი კონფესიონალური პოეტი არის ჯონ ბერიმენი. მისი მთავარი წიგნია „ოცნების სიმღერები“, რომელიც 385 ლექსისაგან შედგება და ასახავს ჰენრისა და მისი მეგობრის ბატონი ბოუნის ცხოვრებისეულ გამოცდილებებს. ბევრი ლექსი შეიცავს ბერიმენის ტრავმების ელემენტებს, ასეთია მამის თვითმკვლელობა. აი ამონარიდი ლექსიდან „ოცნების სიმღერა“:

All the world like a woolen lover
once did seem on Henry's side.
Then came a departure.
Thereafter nothing fell out as it might or ought.
I don't see how Henry, pried
open for all the world to see, survived.

კონფესიონალურმა პოეტებმა 1950 და 1960 წლებში სამუდამოდ შეცვალეს ამერიკული პოეზიის ლანდშაფტი. ტრადიციული კონფესიონალური პოეზიის ზეგავლენა მთელი რიგი პოეტების შემოქმედებაზე დღემდე გრძელდება; მარი ჰოუვი და შერონ ოულდსი არიან თანამედროვე პოეტები, რომელთა ნაწერების უმრავლესობა მათი პირადი გამოცდილებითაა ინსპირირებული.

სხვა მთავარ ტექსტებს შორის, ამერიკული კონფესიონალიზმის პოეზიის ნიმუშებად ითვლება პლატის „არიელი“, ბერიმენის „ოცნების სიმღერები“ და სექსტონის *To Bedlam and Part Way Back*, („ფსიქიატრიული საავადმყოფოსკენ და უკან“). თუმცა ბერიმენი, ბრაზითა და ზიზლით, თვითონვე უარყოფდა ამ იარლიყს. „სიტყვა კონფესიონალიზმი არაფერს ნიშნავს. მე მესმის ეს სიტყვა, როგორც აღსარების ადგილი, სადაც შენ მიდიხარ და საუბრობ მღვდელთან. პირადად მე 12 წლის შემდეგ აღსარება არ ჩამიბარებია“.

ამ პოეზიის მნიშვნელოვანი ფიგურა იყო ადრიენ რიჩი, სანამ ყველაზე მნიშვნელოვანი, გააზრებულად „კონფესიონალი“ პოეტები არ გაჩნდნენ 1980-იან წლებში. ამ პერიოდის ერთ-ერთი წარმომადგენელია შერონ ოულდსი, რომლის ფოკუსირებამ სექსუალურ ტაბუზე ბიძგი მისცა ალან გინზბერგის ნამუშევრებს.

1970 და 1980 წლებში, ზოგიერთი მწერალი ამერიკულ ლიტერატურაში კონფესიონალიზმის წინააღმდეგ გამოვიდა. აღნიშნავდნენ, რომ ის მხოლოდ საკუთარი თავის ნახალისებით იყო დაკავებული. მაგალითად, ერთ-ერთი პოეტი Deep Image school, ღრმა ხედვის სკოლის წარმომადგენელი რობერტ ბლაი იყო უაღრესად კრიტიკული და ხაზს უსვამდა კონფესიონალი პოეტების უკიდურესად ეგოცენტრულ ტენდენციას. მან აღნიშნა ამ ავტორთა ესთეტიკური უგემოვნება, როცა საუბრობდა პოეტ ანტონიო მანადოს მიერ სხვების ტანჯვის ასახვაზე მეტწილად, ვიდრე საკუთარის. თუმცა ბევრი სხვა მწერალი, მათ შორის, შარონ ოულდსი, მარი ჰოუვი და ფრანც რაითი, ამ ხნის განმავლობაში ვერ გაურბოდნენ კონფესიონალი პოეტების თემატიკას. ავტობიოგრაფიული გამოცდილების, ფსიქიკის, ბავშვობისა და დიდობის ტრამვის პოეტური გარდასახვა თითქოს გარდაუვალი გახდა!

² Ariel: The Restored Edition: A Facsimile of Plath's Manuscript, Reinstating Her Original Selection and Arrangement. Harper; Critical ed. edition (November 9, 2004)

პოეტური მოძრაობა „ახალი ფორმალიზმი“ დაუბრუნდა რითმს და მეტრს, ასევე მანაც გაილაშქრა თავისუფალი ლექსის წინააღმდეგ, რომელიც პოპულარული იყო კონფესიონალურ პოეზიაში.

ელიზაბეტ ბიშოპი

მნიშვნელოვანი ქალი პოეტი, რომელიც რთულია რაიმე კატეგორიაში, ლიტერატურულ მიმდინარეობაში ან პროცესში მოაქციო, არის ელიზაბეტ ბიშოპი. მერიან მურის გავლენით, ბიშოპი ინტენსიურად აკვირდება ეგზოტიკურ და ჩვეულებრივ საგნებს, ყოველთვის გვიხატავს მათ ყველაზე არაჩვეულებრივი ენით. ბევრი მისი დაკვირვება შეიცავს ფსიქოლოგიურ განზომილებას, რომელიც არ უკავშირდება კონფესიონალურ პოეტურ სკოლას.

მისი ლექსები ასახავენ ფიზიკურ რეალობას, ბუნებას და თითქმის ანალიტიკური სიზუსტით გადმოსცემენ საგნებს: ჰიპოთეზის, მეტაფიზიკის და თუნდაც ფანტაზიის სამფლობელოში.³

მექსიკაში დიდხანს დარჩენის შემდეგ ბიშოპი დაბრუნდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ის მუშაობდა კონსულტანტად ჯერ კონგრესის ბიბლიოთეკაში, 1949-1950 წლებში და მოგვიანებით ამერიკის ხელოვნების აკადემიაში. რამდენიმე წელი ბრაზილიაშიც ცხოვრობდა. როცა რობერტ ლოუელმა წაიკითხა მისი ლექსი „At the Fishhouses“ „თევზის სახლი“ ჟურნალ „ნიუ იორკერში“, მან დაუყოვნებლივ ამოიწრო ლექსის აღწერილობითი ნაწილის „დიდებული ბრწყინვალეობა“, მაგრამ არასწორად ჩათვალა სიტყვა „მკერდის“ გამოყენება ლექსის ბოლო 4-5 სტრიქონში. ლოუელმა იცოდა, რომ ბიშოპი ქმნიდა რაღაც განსხვავებულს, მნიშვნელოვანს პოსტმოდერნული ეპოქის პოეზიაში. ის იყო საოცარი პოეტი, რომელსაც შეეძლო ეცხოვრა და ეწერა პოსტმოდერნული თვალთახედვით მოდურად და თანამედროვედ. ლოუელი იყო სავარაუდო „დამაარსებელი“ და დეფაქტო ლიდერი კონფესიონალური პოეზიისა. ბიშოპს ჰქონდა ერთდროულად კონფესიონალური და თავშეკავებული, პირადი სტილი. ლექს „თევზის სახლის“ ფინალურ სტრიქონებში ბიშოპის ადგილი, როგორც პროტაგონისტის, ამკარაა; აქ გარიყულობის სურვილი მთლიანად უარყოფილია, ის ჩანაცვლებულია მკაცრი, უნივერსალური ბუნების კანონებით. ამკარაა ორი განსხვავებული სტილის შეერთების სურვილი. ბიშოპის ბიოგრაფის აზრით: „ის იყო ტრაგიკულად გაუცხოებული, საზოგადოებისგან იზოლირებული პიროვნება. მამა გარდაეცვალა, როცა პატარა იყო. დედამისი ფსიქიკურად ავად იყო. თუ ვინმეს ჰქონდა ფსიქო-დრამა ეს იყო ბიშოპი, თუმცა იმაზე დაკვირვების ნაცვლად, თუ როგორი იყო რეალობა, მან აქცენტი გააკეთა ცხოვრების უკეთეს მხარეზე, კვარცის და ამეთვისტოს მარცვლებზე, სანამ სასტიკი სამყარო მას ორომტრიალში ჩაითრედა“ (Fountain and Brazeau 189).

ცოტათი გასაკვირია, რომ ის იყო ასეთი მოკრძალებული. ფინანსურად დამოუკიდებელს, შეეძლო ემოგზაურა, ეცხოვრა ხანგრძლივად ბრაზილიაში და დიდი დრო თავისი მწერლობისთვის დაეთმო. ალბათ, ყველაზე უტყუარი და ხმაურიანი განაცხადი მისი ბიოგრაფიისა არის, ის, რომ, როგორც ცნობილია, ბიშოპი იყო ლესბოსელი. კრიტიკულმა აზრმა მისი პოეზია ტრადიციულად შეაქო თავშეკავებულობის, განსაკუთრებით იდენტიფიკაციის, ქალური სხეულისა და სექსუალურობის აღწერისთვის (Stevenson 126).

ბიშოპმა დაიმსახურა ბევრი მოწონება, მაგრამ მაგრამ მაინც დარჩა დამალულ და სიტყვაძუნქალად და პოეტად, იდუმალ პიროვნებად.

ან სექტონი

პოსტმოდერნიზმის მეორე ცნობილი ქალი პოეტი იყო ან სექტონი, პლათის თანამედროვე და მსგავსი, მათ შორის თვითმკვლევლობითაც. სექტონიც იყო კონფესიონალი პოეტი. იგი დაუპირისპირდა ბევრ რამეს, რასაც პლათი დაუპირისპირდა მხოლოდ მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში: კავშირები სქესებს შორის, შეიარაღებისკენ ლტოლვა და სიკვდილი კულტურული არტეფაქტების და ტერმინების მრავალფეროვნებაში იკითხება. ქალები გართობის საგანს წარმოადგენენ და გამომწვევად არიან გამოსახული სარეკლამო პოსტერებზე. ქალი პოეტები უპი-

³ Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration Author(s): M. D. Uroff. Source: The Iowa Review, Vol. 8, No. 1 (Winter, 1977), pp. 104-115. Published by: University of Iowa.

რისპირდებიან მკვეთრ კულტურულ და სოციალურ შეზღუდვებს, სექსობრივ დისკრიმინაციას წერასა და ყოფაშიც.

ალბათ, ცოტას თუ უფიქრია, რომ ამ ორ ქალს ამდენი საერთო ჰქონდა, პლათი და სექსტონი, ერთი ასაკის, გამოხატვის მეთოდით კონფესიონალი პოეტები თვითმკვლევლობით ასრულებენ ცხოვრებას. შესაძლოა, დებიც კი ყოფილიყვნენ. თუმცა ჭეშმარიტება განსხვავებულია: პლათს ყოველთვის უნდოდა გამხდარიყო ცნობილი მწერალი, მაგრამ ხშირად თავს ზარმაცად თვლიდა, რადგან არ მუშაობდა სადოქტოროზე, ან საკუთარ წიგნზე, არ ფიქრობდა ოთხი ბავშვის ყოლასა და პროფესიაზე. სექსტონი კი, მეორე მხრივ, არასოდეს ფიქრობდა, რომ ის იყო განსაკუთრებული. ის სწავლობდა პოეზიას, როცა სჭირდებოდა გადარჩენა, ეს მას აძლევდა საშუალებას რალაციით დაკავებულიყო და სავარაუდოდ, თავი არ მოეკლა. (“Sylvia Plath and Anne Sexton: Two Confessional Poets.” par. 3).

ერთხელ ბიბისისთან ინტერვიუში პლათმა განაცხადა: „მე ვფიქრობ, ან სექსტონი, რომელიც თავის გამოცდილებაზე წერს როგორც დედა, დედა, რომელსაც ჰქონდა ნერვული შეტევა, უკიდურესად ემოციურია და გრძნობს თავს ახალგაზრდა ქალად. მისი ლექსები არის საოცრად ოსტატური. მათ აქვთ ემოციური და ფსიქოლოგიური სიღრმე, რომელიც, ვფიქრობ, არის საკმაოდ ახალი და ამაღლევებელი.“⁴

ორივე პოეტს მთელი ცხოვრების მანძილზე საოცრად იზიდავდა სიკვდილი. სექსტონმა თქვა: „პლათს თვითმკვლევლობა გათავისებული ჰქონდა, როგორც მე, როგორც ბევრ ჩვენთაგანს. თუ გაგვიმართლა, ჩვენ მასზე ფიქრს თავს ავირიდებთ და რალაც ან ვილაც გვაიძულებს ვიცხოვროთ.“ 1955 წელს, 27 წლის ასაკში და მეორე ქალიშვილის დაბადების მერე, სექსტონი იტანჯებოდა ნერვული აშლილობით. ის მეორედ მოხვდა საავადმყოფოში. მისი შვილები საცხოვრებლად ქმრის მშობლებთან გაუშვეს. იმავე წელს, ოცდარვა წლის ასაკში, თვითმკვლევლობა სცადა.

სექსტონი, პლათივით, პოეზიას იყენებდა საკუთარი თავის საპოვნელად, გამოსახატად, ამიტომ არაა გასაკვირი, რომ პლათივით და ლოუელივით, მან აირიდა ელიოტისეული სკოლა, რომელიც მიზნად ისახავდა პოეტის ჩამოცილებას ლექსიდან. სექსტონი, ბევრი პოსტმოდერნისტი ავტორის მსგავსად, ზუსტად საწინააღმდეგო მიმართულებით წავიდა, სასონარკვეთილი ეძებდა საკუთარ თავს ლექსებში. სექსტონის ბიოგრაფი კაროლინ ჰოლი ეთანხმება როზენტალის მოსაზრებას: „სექსტონის ლექსები მეჩვენებოდა რომანტიკული კულმინაციისა და თანამედროვე ტენდენციის გამოხატულებად, ლიტერატურული „მეს“ პოვნის მცდელობად. ავტორი უფრო და უფრო მეტად ექცევა ლექსის ცენტრში, იმგვარად, რომ საკუთარ ფსიქოლოგიურ მოწყვლადობასა და სირცხვილს მოცემული ცივილიზაციის განსახიერებად აქცევს.“

პირველი წიგნის „*To Bedlam and Part Way Back*“, დადებითმა კრიტიკულმა მიმოხილვამ სექსტონი წარმოაჩინა როგორც პოეტი, რომელიც წერდა საკუთარი გამოცდილებიდან. ბევრი ლექსი წიგნში, განსაკუთრებით „ორმაგი გამოსახულება“ გვიხატავს მთხრობელს, რომელიც „შესაძლოა იყოს იდენტიფიცირებული როგორც თანამედროვე ქალი, ნიუ ინგლენდიდან“ (“Anne Sexton and Poetic Confessionalism.” par. 4). მისმა მეგობარმა პოეტმა ჯეიმს დიკემ აღნიშნა: ან სექსტონის ლექსები აშკარად სულის სიღრმიდან მოდის, ავტორის ცხოვრების ისეთი მტკივნეული ნაწილიდან, რომ ლიტერატურული აზრები ნაკლებად მნიშვნელოვანია; ზოგჯერ შესაძლოა ვინმეს მათი უახლოეს საფერფლეში ჩაგდების სურვილი გაუჩნდეს, ვიდრე ასეთი ტანჯვა განიცადოს.“

მწვავე კრიტიკაც საკმაოდ გავრცელებულია სექსტონის პოეზიის მისამართით. ბევრი კონფესიონალი პოეტიც არის მის მიმართ კრიტიკულად განწყობილი. ის წერდა ისე როგორც ნებისმიერი პოსტმოდერნისტი მწერალი: ფრაგმენტულად, ორაზროვნად, რთულად, ალან გინზბერგისაგან განსხვავებით.

ერთმა კრიტიკოსმა თქვა: ან სექსტონის „უნიკალურობა“ კონფესიონალ პოეტებს შორის, მას მკვეთრად განარჩევს სხვებისაგან, რადგან ის იმუქრება ლეგენდარული კულტურული ტრაგედიით,

⁴ Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration. Author(s): M. D. Uroff. Source: The Iowa Review, Vol. 8, No. 1 (Winter, 1977), pp. 104-115. Published by: University of Iowa.

რომლის სხვადასხვა ინტერპრეტაციაც არის შესაძლებელი. მისი დანახვა სხვადასხვა რაკურსით შეიძლება: რომანტიკული ხელოვანი, ფსიქიკურად შეშლილი, მითოპოეტური „მომაკვდავი ქალღმერთი“, „ფემინისტი“, პატრიარქალური კულტურის ერთ-ერთი მსხვერპლი (გალაჰერი 96).

როგორც პოეტს, ან სექსტონს, მკითხველი მიჰყავს პოეტურ ოდისეაში, რომელიც აღმოჩნდება კონფესიონალური, მაგიური და მითიური ერთდროულად. თავის ლექსების კრებულში „ტრანსფორმაციები“, მან აღმოაჩინა საოცარი გზა დაფიქრებისთვის. მის მიერ ინტერპრეტირებულ ქრისტიანულ მითებში, პოეტმა სცადა შეექმნა ახალი ფსალმუნები, საზოგადოების სწრაფად შესაცვლელად (ლექსების კრებული „სიკვდილის დღიურები“).

ორივე, სექსტონიცა და პლათიც გვთავაზობენ გამაფრთხილებელ ზღაპრებს პოსტმოდერნული სამყაროს შესახებ, სადაც არ არის აბსოლუტური კატეგორიები, თეთრი და შავი და საგნები არ არიან ისეთი, როგორებიც არიან, მაგრამ რასაც ამბობენ ისაა, რომ ეს საგნები ანმყოფი არსებობენ. ეს არის ცარიელი, ცივი და ხშირად მუქი სამყარო, სადაც გარიყვა და ირონიულობა ადვილია. 1963 წელს პლათმა თავი გაზის ქურაში შეყო, ლონდონში. სექსტონმა ფსიქიატრს უთხრა: „სილვია პლათის სიკვდილი მაშფოთებს. იმავს კეთების სურვილი მიჩნდება. მან წაიღო რალაც, რაც ჩემია“ (Morrow 76). 11 წლის შემდეგ, 1974 წელს, 45 წლის ასაკში, სექსტონი სიკვდილის რეპეტიციებს გადიოდა: სვამდა არაყს, შედიოდა გარაჟში და კარებს კეტავდა, მანქანის ძრავასა და რადიოს რთავდა და ელოდა, სანამ გამონაბოლქვი მოკლავდა. მისი პირდაპირი ამერიკელი წინაპრები ცნობილი არიან არაჯანსაღი პრეცედენტებით: ჯონ ბერიმენი (ალკოჰოლიკი, თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე), რობერტ ლოუელი (ფსიქოპატი), დელმორე შვარცი (ალკოჰოლიკი), თეოდორ რიოტკე (მანიაკალური დეპრესიით იტანჯებოდა), ელიზაბეტ ბიშოპი (ალკოჰოლიკი). სექსტონი იზიარებდა პოსტმოდერნისტული ეპოქისთვის დამახასიათებელ ცინიზმს, მას ჰქონდა მძაფრი ინსტინქტები.

სექსტონი თავის პოეტურ ტალანტსა და აფორიაქებულ გონებას აერთიანებს, რომ უჩვენოს ან უამბოს სამყაროს, თუ ვინმეს ადარდებს მოსმენა ზუსტად იმისა, რის თქმასაც აპირებდა თავის ცინიკურსა და ცნობილ ლექსში „სიკვდილის სურვილი“:

But suicides have a special language.
Like carpenters they want to know
which tools. They never ask why build.
Y
Balanced there, suicides sometimes meet,
raging at the fruit, a pumped-up moon,
leaving the bread they mistook for a kiss,
leaving the page of the book carelessly
open, something unsaid, the phone off the
hook and the love, whatever it was, an
infection.⁵
(Sexton *Complete Poems* 142-43)

თუმცა ლექსი ამასთანავე კონკრეტულ რომანტიკულ განწყობას, სინაზისა და წამის მარადიულობის რწმენას გადმოსცემს.

როგორც ერთ-ერთი დახელოვნებული კონფესიონალი პოეტი, სექსტონი სთავაზობს მკითხველს ემოციური ტკივილის ინტიმურ ხედვას, რომელიც მის ცხოვრებას ახასიათებდა. ცხოვრებისეული ირონიაა, რომ მეორე ნერვული შეტევის შემდეგ, სექსტონი მისმა ექიმმა შეაგულიანა, დაინტერესებულიყო პოეზიით და ეს თერაპიის წყაროდ ექცია. ექიმის მიერ გამოწერილ პოეზიაში სექსტონი ცხოვრობდა და ქმნიდა დამაბნეველ, პოსტმოდერნისტული სამყაროსათვის დამახასიათებელ უაღრესად არასტაბილურ განწყობებს.

⁵ Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration Author(s): M. D. Uroff Source: The Iowa Review, Vol. 8, No. 1 (Winter, 1977), pp. 104-115 Published by: University of Iowa.

მოძრაობა თუ გამოსატყვის ფორმა

რა თქმა უნდა, არ არსებობს მხოლოდ ერთი პოსტმოდერნული ხმა ან პოეტური ტრადიცია. ელიზაბეტ ბიშოპი მდუმარედ და ნაზად საუბრობს დეტალებსა და ცხოვრებისეულ წვრილმანებზე! სილვია პლათის ხშირად სალანძღავი, ბრაზის ხმა მამის, ქმრისა და მთელი სამყაროს წინააღმდეგ განსხვავებული პოსტმოდერნისტული ხმაა. ან სექსტონი, ტრაგიკული გმირი, თამაშის მსხვერპლი, საკუთარ ცხოვრებაში დაკარგული პოეტი, გამონერილი წამლების რეცეპტებითა და სასმელებით გარემოცული, პოეტი, რომელიც თავად წერდა საკუთარი ცხოვრების ფინალსა და უკიდურესად ფატალურ რეცეპტებს ამზადებდა, განსაკუთრებული პოეტური ხმაა. თუმცა თითოეული მათგანი ტრანსპერსონალურია, გადმოსცემს შენი და ჩემი ან სხვა ინდივიდის, ყველასა და თითოეულის გარემოებას, რეალობას და გვესაუბრება პირდაპირ და გონივრულად. საკითხავია, ეს პოსტმოდერნისტი პოეტების მიერ დანერგილი შინაგანი ხმის გაშიშვლების მცდელობაა? თუ ეს იმიტომ ხდება, რომ პოსტმოდერნისტული უბიძგებს პოეტს, ისაუბროს პირადი გამოცდილებიდან! ჩვენ ყველანი ვართ ადამიანები, საერთო გრძნობებითა და გამოცდილებით, რაც უნდა ასახოს კიდევ ნამდვილმა პოეზიამ!

ზოგიერთი ამბობს, რომ ბიშოპი, პლათი და სექსტონი არიან ადრეული მეოცე საუკუნის დადაიზმის პროდუქტები. ზოგი თვლის, რომ მათი პოეზია პოსტმოდერნიზმის ორგანული ნაწილია, თავისი გამოსატყვითა და კონცეფციით. ბევრის აზრით, ისინი იყვნენ პოეტური გენიოსები, ისევე როგორც ალან გინზბერგი. ერთი რამ ფაქტია, დღემდე თითოეული მათგანის პოეტური აზროვნებაცა და ხატწერაც დიდ ინტერესს იწვევს მთელ მსოფლიოში. ფაქტია, რომ მათი შემოქმედებით რაღაც ახალი დაიწყო პოეზიის ისტორიაში!

References

- A. Stevenson, *Bitter Fame*, Mariner books, (May 1, 1998).
M.D. Uroff, *Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration*, Author(s): M. D. Uroff, Source: *The Iowa Review*, Vol. 8, No. 1 (Winter, 1977), pp. 104-115, Published by: University of Iowa.
Ariel: *The Restored Edition: A Facsimile of Plath's Manuscript, Reinstating Her Original Selection and Arrangement*. Harper; Critical ed. edition (November 9, 2004)